

Producera ditt eget sötpotatisutsäde

Det finns många fördelar med att producera sina egna sticklingar av sötpotatis. Flexibilitet för lantbrukaren är nog den viktigaste faktorn. Här beskrivs hur du ska göra steg för steg.

Innehåll

Bakgrund

Introduktion – Sticklingar/slips

Ha koll på riskerna och reglerna!

1. Starten – kicka igång groningen!
  2. Dags att plantera ut dem i substrat
  3. Tillbakaklippning för enhetliga och robusta sticklingar
  4. Skörd och förbehandling innan utplantering
- Hur många sticklingar kan du skörda?
Övrigt att tänka på!

Ett faktablad från Hushållningssällskapet

Faktabladen är producerade med stöd av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling.

Fler publikationer i samma serie finns på hortohubben.se

© Hushållningssällskapet, 2024

Författare: Oskar Hansson

Foto: Oskar Hansson

Bakgrund

Det finns ett stort behov hos lantbrukare att producera sitt eget utsäde av sötpotatis, att bli mer flexibla för att öka säkerheten och ha mer kontroll över odlingen. Dagens långa transporter med lastbil från södra Europa utgör en stor osäkerhet. Sticklingarna kan vara av varierad kvalitet när de anländer, ofta på osäkert datum som kräver stor organisatorisk kapacitet för

att snabbt kunna planteras innan de blir dåliga. Det finns också alltid en risk att nya växtskadegörare förs in i landet. Grundkunskapen är hämtad från erfarenheterna i EIP-projektet ”Introduktion av nya grödor”, efterföljande småprojekt och odlares erfarenheter. Det kompletterar faktabladet ”Svensk sötpotatis – odlingsmanual för inhemsk produktion”.

Introduktion – Sticklingar/slips

Sötpotatis uppförökas inte med frö som de flesta andra grönsaker utan med 20-30 cm långa vegetativa sticklingar, så kallade slips. För svenska odlare produceras de i södra Europa på friland genom att lagrade sötpotatisar placeras tätt intill varandra i strängar på marken, täcks ytligt med jord och sedan med svart plast ända tills de börja gro. För att kunna producera sticklingar i Sverige behövs uppvärmt växthus eller eventuellt annat varmt utrymme med extremt mycket tillskottsbelysning.

Ha koll på riskerna och reglerna!

Du har rätt att uppföröka sötpotatis av alla sorter om du ska använda för eget bruk. Ska du däremot sälja skörden året därpå eller sälja sticklingar behöver du arbeta med en fri sort som inte står under licens. Licenserade sorter som används i Sverige är t.e.x. Orleans och Bellevue. Fria sorter som fungerar att odla här är

t.e.x. Beauregard och Mira (från Elitplantstationen i Balsgård)

En av anledningarna till att sötpotatisskördarna i stora delar av världen är extremt låga är på grund av virus som förs vidare genom uppförökningen. Därför har idag de flesta seriösa länder noggranna protokoll för hur utgångsmaterial av sticklingar ska tas fram, där första generationen meristemförökas och virustestas och kommande generationer uppförökas och skalas upp kontrollerat innan de säljs till odlare. Det är därför alltid en risk med att ta eget utsäde. Plantor från Elitplantstationen utgår från meristemförökade plantor och är säkra. Tar du utsäde från en fri sort någon annanstans ifrån är risken liten men den finns ändå. Virus kan vara svårt att upptäcka. Oftast är det diffusa symptom som framförallt märks genom att skörden succesivt blir lägre och lägre.

1. Starten – kicka igång groningen!

Första steget är att få sötpotatisarna att gro. För det krävs hög temperatur och hög luftfuktighet. 26-29 grader i 85-95 % luftfuktighet är optimalt, dvs ungefär samma som när du värmebehandlar sötpotatisarna efter skörd. Många använder samma utrymme. Här

Sötpotatis i värmerum för att kicka igång groningen.

får sötpotatisarna ligga löst i ventilerade lådor för att få tillräcklig luftcirkulation, eftersom mycket koldioxid produceras. När de flesta sötpotatisar har fått en grodd på ca 5 mm är det dags att plantera. Det brukar ta ca 2-3 veckor.

Sötpotatis som är redo att planteras i substrat.

2. Dags att plantera ut dem i substrat

Vi är nu framme i första halvan av mars. Sötpotatisarna lägger du i brätten med ett 3-4 cm tjockt lager substrat. Storleken på brätterna bestämmer du efter vilken plats du har och möjligheten att sköta odlingen. Substratet bör vara fuktighetshållande men samtidigt dränerande. På Elitplantstationen användes så kallad "hallonjord" med 50 % siktad blocktorv 3-10 mm, 30 % siktad blocktorv 10-35 mm, 10 % Perlite och 10 % pimpsten samt grundgödselad med Multi-Mix 14-16-18 samt MultiCote 15-7-15 + mikro med långsammare frigörelse. Här spelar det ingen roll vilken typ av sötpotatisar du använder. Alla producerar samma mängd skott, därför kan du med fördel använda klass 2 till detta. Läggs de för tätt, kommer sticklingarna bli tunna och rangliga och läggs de för glest växer de snett. 1-2 cm mellan varje enskild sötpotatis är optimalt. När du är klar med utläggningen lägger du ytterligare substrat som täcker med 2-3 cm. Se till att substratet hålls fuktigt. Temperaturen för rötterna måste hållas över 22 grader och kan smidigast göras med en värmematta under brätterna. Lufttemperaturen bör under hela perioden ligga på 24-26 grader.

Efter ca 2 veckor tittar skotten fram ur substratet. I ca 1,5 månader framåt innan solljuset kommer på allvar behöver du tillskottsbelysning 10 timmar per dag. Högtrycksnatriumlampor med 400 Watt som ger 100-150 mikromol ljus kan vara tillräckligt, men här finns det möjligheter till utveckling. Fullspektrallampor med mer andel av kortare våglängder kanske är bättre för att få rätt kvalitet på sticklingarna.

3. Tillbakaklippning för enhetliga och robusta sticklingar

Tre veckor efter plantering klipps skotten tillbaka en första gång och efter ytterligare tre veckor en andra gång. Anledningen är att få en mer enhetlig skotttillväxt och dessutom stabilare tjockare sticklingar. Sedan är det dags att låta dem växa till skörd. Här finns det

mycket att laborera kring ljus och temperatur för att uppnå bäst kvalitet hos sticklingarna. Olika sorter lär kräva olika optimum för att växa. Substratet bör hela tiden hållas fuktig och eventuellt kan du behöva tillföra mer näring.

Efter sista tillbakaklippningen i början av maj.

Sticklingar produceras uppåt, och i substratet växer en matta av små finrötter.

4. Skörd och förbehandling innan utplantering

När beståndet är ca 35-40 cm högt är det lagom att skörda. Klipp 3-5 cm ovanför substratet för att undvika jordsmitta. Sticklarna som sätts ut på friland bör vara mellan 25 och 30 cm långa. I Sverige vill du ha sticklingarna klara för utplantering på friland i månads-skiftet maj/juni då temperaturerna börjar bli lagom.

Innan skörd.

Beroende på vilken sort det är kan det finnas en positiv effekt att förbehandla sticklingarna för att adventivrötterna ska börja växa innan utplantering. 1-2 dygn i rumstemperatur med botten på sticklingarna i vatten kan vara lagom .

Skördade sticklingar buntas för leverans.

Hur många sticklingar kan du skörda?

För en kvadratmeter går det år ca 10 kg motsvarande ungefär 100 stycken sötpotatisar. Här kan du alltså med fördel använda klass II-material. Mängden sticklingar som kan produceras beror på sort och kan hamna så högt som 250 sticklingar per kvadratmeter i bästa fall. Mer realistiskt är att tänka 150 stycken per kvadratmeter av rätt längd. Det betyder att för varje

hektar odling (30.000 sticklingar) behövs 200 kvadratmeter yta. I varmare länder där växtsäsongen är längre kan du ta två klippningar för att utplantera med tre veckor emellan. I Sverige är det endast möjligt om du ska göra en plantering i tunnelväxthus eller i annat modifierat klimat i början av maj

Övrigt att tänka på!

- Löss och trips kan bli ett bekymmer i uppdragningen. Just nu finns ingen produkt registrerad för bekämpning. Håll dig uppdaterad på jordbruksverkets hemsida.
- Det är viktigt med god ventilation så inte rötterna ruttnar, framförallt i förgroningen men även senare under tillväxten. I värmen produceras mycket koldioxid som måste transporteras bort. Odlar du i brätten på bord brukar det inte vara något problem.
- Olika sorter har olika växtsätt, en del sticklingar har fler ”pionjärsskott” som kommer slingra sig och bli mer taniga, andra mer upprättväxande och robusta.
- Ljuset finns det mycket att laborera kring, för att få bra kvalitet på sticklingarna. Driver du upp dem i slutet utrymme utan solljus krävs det mycket.

Sticklingar/Slips producerade i enklare uppvärmt tunnelväxthus av plast i Sverige.

Se upp med löss!

Källor och vidare läsning

Pirimo V and Pearson D,. Sweet Potato Slip production in Canadian Greenhouses. Vinland research and Innovation centre. 2024-08-10 https://www.vinlandresearch.com/wp-content/uploads/2020/02/canadian_sweet_potato_slip_production_manual_o.pdf